

Druppelirrigatie met brak water voor schurftbestrijding in poot aardappelen

Joop Alblas (PPO_AGV) en Henk Floot (SPNA)

© 2001 eningen, Praktijkonderzoek Plant & Omgeving BV.

Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden veeleelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand, of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch, door fotokopieën, opnamen of enige andere manier zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van Praktijkonderzoek Plant & Omgeving.

Praktijkonderzoek Plant & Omgeving stelt zich niet aansprakelijk voor eventuele schadelijke gevolgen die kunnen ontstaan bij gebruik van gegevens uit deze uitgave.

Dit projectrapport geeft de resultaten weer van het onderzoek dat het Praktijkonderzoek Plant & Omgeving heeft uitgevoerd in opdracht van:

Hoofdproductschap Akkerbouw
Postbus 29739
2502 LS 's-Gravenhage

Praktijkonderzoek Plant & Omgeving BV, sector AGV

s : Edelhertweg 1, Lelystad
: Postbus 430, 8200 AK Lelystad
Tel. : 0320 – 29 11 11
Fax : 0320 – 23 04 79
E-mail : info@ppo.dlo.nl
Internet : www.ppo.dlo.nl

Inhoudsopgave

	pagina
SAMENVATTING.....	5
1. INLEIDING	7
2. ONDERZOEK	9
2.1 ONDERZOEK 1999.....	9
2.1.1 De uitvoering.....	9
2.1.2 Resultaten.....	10
2.1.3 Conclusie	12
2.2 ONDERZOEK 2000.....	14
2.2.1 De uitvoering.....	14
2.2.2 Resultaten.....	15
2.2.3 Conclusies	17
2.3 ONDERZOEK 2001	17
2.3.1 De uitvoering.....	17
2.3.2 Resultaten.....	19
2.3.3 Conclusie	20
3. BESPREKING.....	23
3.1 SCHURFTAANTASTING	23
3.2 GEWASOPBRENGST	23
3.3 SELECTEERBAARHEID.....	24
3.4 BODEMSTRUCTUUR	24
4. CONCLUSIES.....	25
5. AANBEVELINGEN.....	25
LITERATUUR.....	27
BIJLAGEN.....	29

Samenvatting

Aantasting van gewone schurft (*Streptomyces scabies*) op aardappelknollen is te voorkomen of te beperken door te zorgen dat gedurende de periode van knolzetting en begin van de knolgroei de grond rondom de knollen vochtig is. Omdat schurft op knollen als een kwaliteitskenmerk wordt beschouwd, worden percelen waar schurftsporen aanwezig zijn, tijdens genoemde perioden beregend.

Het verbod in Noord Nederland om oppervlaktewater te benutten voor beregening op aardappelen is de reden dat dit onderzoek is uitgevoerd. Nagegaan is in een drietal veldproeven of voorkomen/beperken van de schurftaantasting mogelijk is als zout bevattend (brak) water via druppelslangen in de aardappelruggen gegeven wordt.

Gevonden is dat water met zoutconcentraties tot 2000 Cl mg/liter gebruikt kan worden. Hierbij wordt het water primair ingezet voor schurftbestrijding, omdat betreffende bodems veelal voldoende vocht leveren voor de productie. Bij hogere zoutconcentraties neemt de verkoopbare sortering 28/55 mm af ten opzichte van de totale knolopbrengst. Dit komt doordat het aantal knollen wat terugloopt en de partijen grover worden. Voor bestrijding van de schurft is nastreven van een vochttoestand tot pF 2,3 (h = -200 cm) in de aardappelrug nodig.

De selecteerbaarheid van het aardappelloof is bij geen van de zoutconcentraties in het geding geweest. Ditzelfde geldt voor de structuur van de bodem.

Trefwoorden: irrigatie, druppelbevloeiing, pootaardappelen, zoutwater, brakwater, gewasopbrengst, lichte kleigrond, *Streptomyces scabies*, bodemstructuur.

1. Inleiding

Deze winter van 2002 was het weer actueel nieuws: doordat in een Friese polder water was ingelaten met een bruinrot-besmetting mag daar het oppervlaktewater niet meer gebruikt worden voor beregening van aardappelen.

In andere delen van Noord Nederland speelt deze problematiek al wat langer. Terwijl wateraanwending tijdens de periode van de knolzetting nodig kan zijn om aantasting door de gewone schurft (*Streptomyces scabies*) te beperken. Een vochtspanning in de aardappelrug tijdens de knolzetting en kort daarna van $h = -100$ cm tot -300 (pF 2,0 – pF 2,5) cm is daarvoor gewenst. De spreiding is kennelijk afhankelijk van het bodemtype (Wilson ea, 2001).

Wat dan te doen?

In de jaren dat deze problematiek opkwam was onderzoek gaande naar het gebruik van druppelslangen voor toediening van meststoffen in onder andere het aardappelgewas. Deze ervaring was aanleiding om in 1999 met het hier beschreven veldonderzoek te beginnen. Het niet meer mogen beregenen met oppervlaktewater veroorzaakte het idee druppelslangen te gaan gebruiken om de grond rondom de knollen te bevochtigen. Dit zou tevens een voordeel hebben ten opzichte van beregenen. Want bekend is dat gebruik van zout bevattend water schade aan het loof kan toebrengen. Maas (1985) vermeldt dat gebruik van water met een EC boven 1,0 dS/m al bladbeschadiging (verbranding) kan veroorzaken als langer dan 5 uren per week wordt beregend. In ons land wordt geadviseerd voor het beregenen van aardappelen water met een gehalte tot 900 Cl mg/liter te gebruiken (Bosch en de Jonge, 1989).

Gezien ervaringen in onder andere Israël, waar met zoutconcentraties is gewerkt, lijkt het mogelijk water met meer zout te gebruiken als het zeer plaatselijk via druppelslangen wordt toegediend (Levy, 1992). Bedacht moet hierbij worden dat de gewassen daar vrijwel geen water vanuit de bodem ter beschikking hebben. Voor onze omstandigheden zullen de nadelen van zout bevattend water dan ook kleiner zijn.

In dit onderzoek is getracht antwoord te geven op de volgende onderzoeksvragen:

- Welk bodemvochtgehalte na te streven om de schurftaantasting te beperken?
- Welke zoutconcentratie in het water is nog acceptabel ten aanzien van de selecteerbaarheid van het gewas?
- Welke zoutconcentratie in het water is nog acceptabel ten aanzien van de productie?
- Veroorzaakt gebruik van zout bevattend water een slechtere bodemstructuur?

Het onderzoek is uitgevoerd op de Proefboerderij “Kollumerwaard” te Munnekezijl in de jaren 1999 t/m 2001. Per jaar is een veldproef uitgevoerd.

2. Onderzoek

Het onderzoek is drie jaar achtereenvolgend uitgevoerd op kalkrijke klei- en zavelgrond op de Proefboerderij "Kollumerwaard" in het Lauwersmeergebied, een jonge polder in Noord Nederland.

In het eerste onderzoeksjaar zijn vier zoutconcentraties toegepast bij drie niveaus van bodemvocht. In het tweede jaar vier zoutconcentraties bij twee bodemvochttoestanden en in het laatste jaar concentraties van zout en zwavelzure ammoniak bij één bodemvochtniveau.

Watertoediening

Voor het toedienen van het water is gebruik gemaakt van leidingwater dat in een tank naar het proefveld werd gebracht. Daar werd het in de toevoerleidingen gepompt met een druk van 2 ato. Aan het einde van de druppelslangen is een druk gemeten van 0,5 ato. De per veldje toe te dienen hoeveelheid zout is per veldje in 20 liter water opgelost. Deze geconcentreerde oplossing is vanuit de jerrycan in de toevoerleiding geïnjecteerd. Dit gebeurde juist voor de verdeler die de 4 druppelslangen per veldje voedde. Gebruikte druppelslang: T-tape TXS 506-20-250, diameter 16 mm, afstand tussen de uitstroomopeningen 20 cm. Per toediening werd 250 liter water per veldje van 60 m² (3 m - 4 ruggen- bij 20 m lengte) gegeven.

2.1 Onderzoek 1999

2.1.1 De uitvoering

Het veldonderzoek is uitgevoerd op een kalkrijke, matig humeuze, lichte kleigrond met een aflopend profiel. In onderstaande overzichten zijn de proefopzet qua objectenkeuze en gegevens over de uitvoering vermeld. Het proefveld is in drievoud aangelegd. De vochtniveaus zijn aangegeven in cm onderdruk en komen overeen met pF-waarden van resp. 2.3, 2.6 en 2.8. De zoutconcentraties, gebruikt is landbouwsout met 52% Na₂O en 59,9% Cl, zijn beperkt tot 2000 Cl mg/liter water. Naast een object waar niet is geïrrigeerd (object 0 – natuurlijk) is bij alle drie vochtniveaus een object geïrrigeerd zonder zouttoevoeging meegenomen..

Proefopzet

Objecten*\vochtniveau's (cm onderdruk)	200 nat	400 midden	600 droog	natuurlijk
geen irrigatie	-	-	-	0
irrigatie 0 mg Cl/liter	A	E	I	-
irrigatie 500 mg Cl/liter	B	F	J	-
irrigatie 1000 mg Cl/liter	C	G	K	-
irrigatie 2000 mg Cl/liter	D	H	L	-

* resp. 0, 0,80, 1,60, 3,20 gram NaCl/liter

Algemene proefveldgegevens

ras	Désirée, 45/50 mm
voorvrucht	wintertarwe
pootdatum	6 mei 1999
plantafstand in rij	18 cm
aanfrezen	17 mei, inclusief T-tape aanleg
datum opkomst	ca. 25 mei
N-min (0-60 cm) voorjaar	25 N kg/ha
analyse bouwvoor	pH-KCl 7.4; CaCO ₃ 8.7%; org. stof 4,3%; lutum 30%; Pw-getal 46; K-HCl 36; MgO 278; Cl 1;
bemesting	najaar '98: 400 K ₂ O kg/ha en 180 P ₂ O ₅ kg/ha 14 mei: 105 N kg/ha als kalkammonsalpeter
loofdoding	2 augustus klappen; 5 augustus 2,3 l/ha Finale
oogstdata	6 juli (1 ^e oogst); 27 juli (2 ^e oogst) en 25 augustus (eindoogst)

Aanleg en uitvoering

De aardappelen zijn gepoot op 6 mei. Op 14 mei is de stikstofbemesting als kalkammonsalpeter gegeven. De ruggen zijn op 17 mei aangefreesd, waarbij gelijktijdig de tape boven op de pootrug is gelegd en met een laagje grond van 2 - 3 cm bedekt. Gebruikt is T-tape met een afstand tussen de openingen van 20 cm. De watergiften zijn per veldje toegediend waarbij de zouttoevoegingen vanuit vaten met geconcentreerde oplossingen in de hoofdleiding zijn geïnjecteerd.

Het meten van de vochtspanning in de aardappelruggen is gebeurd met Jet-filltensiometers op 25 cm en 50 cm beneden de top van de aardappelrug. Het beloop van de vochtspanning op 25 cm diepte is weergegeven in figuur 1999-1. In de periode van 11 juni tot 27 juni viel er zo weinig neerslag dat de tensiometers in de 0-veldjes waren doorgeslagen. De gegevens van de neerslag staan vermeld in Bijlage neerslag 1999.

Op de volgende data is op basis van tensiometers telkens 4 mm water gegeven, waarbij gelijktijdig het zout is toegevoegd:

nat -200: 11/6, 16/6, 18/6, 21/6, 22/6, 24/6, 25/6, 28/6 (2x), 29/6, 1/7, 7/7, 8/7, 9/7, 12/7(2x), 14/7, 19/7 en 20/7. Totaal 19 keer = ongeveer 76 mm..

midden -400: 16/6, 21/6, 23/6, 25/6, 28/6, 9/7, 12/7, 14/7, 16/7, 19/7 en 20/7. Totaal 11 keer = ongeveer 44 mm.

droog -600: 18/6, 25/6, 28/6, 12/7, 16/7 en 19/7. Totaal 6 keer = ongeveer 24 mm.

2.1.2 Resultaten

2.1.2.1 Opbrengst

In tabel 1999-1 worden de kg-opbrengsten en het aantal knollen van de sortering 28/55 mm en totaal van de dertien objecten vermeld. De bij de berekening betrouwbaar gebleken verschillen in kg-opbrengsten en knolaantallen lijken incidenten te zijn. Bij de gemiddelde uitkomsten per vochniveau en per zoutconcentratie (zie tabel 1999-2) zijn zowel bij de kg-opbrengsten als bij de knolaantallen geen betrouwbare verschillen geconstateerd. Wel lijkt een effect aanwezig van de zoutconcentratie van de natte objecten op het aandeel knollen in de sortering 28/55 mm.

De opbrengst van het O-object dat niet is geïrrigeerd heeft een overeenkomstige productie geleverd. Dit is toe te schrijven aan de goede beworteling –verbreiding en diepte- van het gewas in dit bodemprofiel en het capillair leverend vermogen daarvan. De vochtspanning op 50 cm onder de top van de rug, gelijk aan 40 cm – maaiveld, is gedurende het groeiseizoen niet verder opgelopen dan 70 centibar (h = -700 cm).

Tabel 1999-1. **Opbrengst in kg/are en aantal knollen per are.**

obj	vocht	zout	28/55 kg/are	totaal kg/are	28/55% van totaal	28/55 aantal per are	totaal aantal per are	28/55% van totaal
A	nat	0	428	474	90.3	6509	7063	92.1
B	nat	500	377	434	86.9	5863	6416	91.4
C	nat	1000	407	464	87.7	6170	6703	92.0
D	nat	2000	397	478	81.0	6000	6756	88.8
E	midden	0	419	482	86.9	6170	6731	91.7
F	midden	500	378	429	88.1	5842	6388	91.5
G	midden	1000	394	455	86.6	6125	6768	90.5
H	midden	2000	408	475	85.9	6057	6651	91.1
I	droog	0	398	456	87.3	6044	6630	91.2
J	droog	500	398	448	88.8	6077	6578	92.4
K	droog	1000	376	428	87.8	5802	6352	91.3
L	droog	2000	407	471	86.4	6230	6889	90.4
O	-	-	393	449	87.5	6048	6610	91.5
lsd			43	50	-	492	501	-

Tabel 1999-2. **Resultaten over de zout- en vocht-objecten heen. Gewone schurft. Totaalopbrengst en 28/55mm knollen in kg en aantal per are, schurftindex en% blanke knollen.**

		Totaal kg/are	28/55 mm kg/are	knol aantal p are	kn 28/55 aantal p are	Schurft index	blank%
O		449	393	6610	6048	1.4	48
zout	0	471	415	6808	6241	0.8	69
	500	437	385	6461	5927	0.7	74
	1000	449	393	6607	6032	0.7	74
	2000	475	404	6765	6096	0.7	74
Vocht: nat	-200	463	402	6734	6135	0.3	87
	midden -400	460	400	6634	6048	0.9	66
	droog -600	451	395	6612	6038	0.9	65
lsd		42	36	397	386	0.3	10

2.1.2.2 Schurftaantasting

Meer effect is gevonden bij de beoordeling op de gewone schurft (tabel 1999-2). Alle toepassingen van watergeven hebben een positieve (= terugdringende) invloed gehad op het aandeel blanke knollen in vergelijking met het niet behandelde gewas. Het grootste effect leverde het object waar het meeste water - object nat - is toegediend. De zouttoevoegingen hadden geen invloed op de gewone schurftaantasting. De tabel 1999-3 toont een hoger niveau van schurftaantasting. Bij deze waardering is alle op de knollen aanwezige schurft meegenomen. Door de aanwezigheid van poederschurft, die onder vochtige omstandigheden goed gedijt, is een hoge indexwaarde vastgesteld bij de natte objecten.

Tabel 1999-3. **Aantal stengels/m², schurftindex en% blanke knollen (gewone- en poederschurft).**

obj	vocht	zout	stengels/m ²	schurftindex	% blank
A	Nat	0	23.0	1,2	53
B	Nat	500	21.5	1,2	53
C	Nat	1000	21.2	1,3	50
D	Nat	2000	21.4	1,4	44
E	Midden	0	20.7	0,9	65
F	Midden	500	21.7	1,0	60
G	Midden	1000	22.5	0,7	73
H	Midden	2000	21.8	0,5	81
I	Droog	0	21.2	0,5	80
J	Droog	500	22.3	0,5	86
K	Droog	1000	20.6	0,7	74
L	Droog	2000	21.0	0,8	69
O	-	-	22.1	0,7	71
lsd			2.6	0,6	23

Uit deze tabel 1999-3 blijkt tevens dat zowel de vochtvoorziening als de zouttoevoegingen geen invloed gehad hebben op het stengelaantal.

2.1.2.3 Loofgroei

In de ontwikkeling en groei van het aardappelloof zijn geen verschillen gezien die op een beïnvloeding van de zoutconcentraties wijzen. Incidenteel is waargenomen dat het loof van het object “nat” iets lichter van kleur was. Enige hinder bij het selecteren in dit pootgoedgewas is niet ondervonden.

2.1.2.4 Zoutgehalte bodem

Bij de drie oogsten zijn grondmonsters genomen voor bepaling van het zoutgehalte van de bodem. De monsters zijn gestoken midden uit de rugen tot een diepte van 15 cm beneden het maaiveld. De hoogste indicatie voor een zoute bodem ligt bij een C-cijfer van 3. In figuur 1999-2 is de opbrengst uitgezet tegen het zoutgehalte dat bij de 2^e oogst is bepaald. Hier wordt getoond dat de knolopbrengst van de eindoogst niet beïnvloed is door het zoutgehalte in de bodem. Ditzelfde gaat op voor het aantal knollen in de afleverbare sortering van 28/55 mm. Wel is berekend een afname van het aandeel afleverbare knollen van 1,5% per punt C-cijfer.

2.1.2.5 Structuur bodem

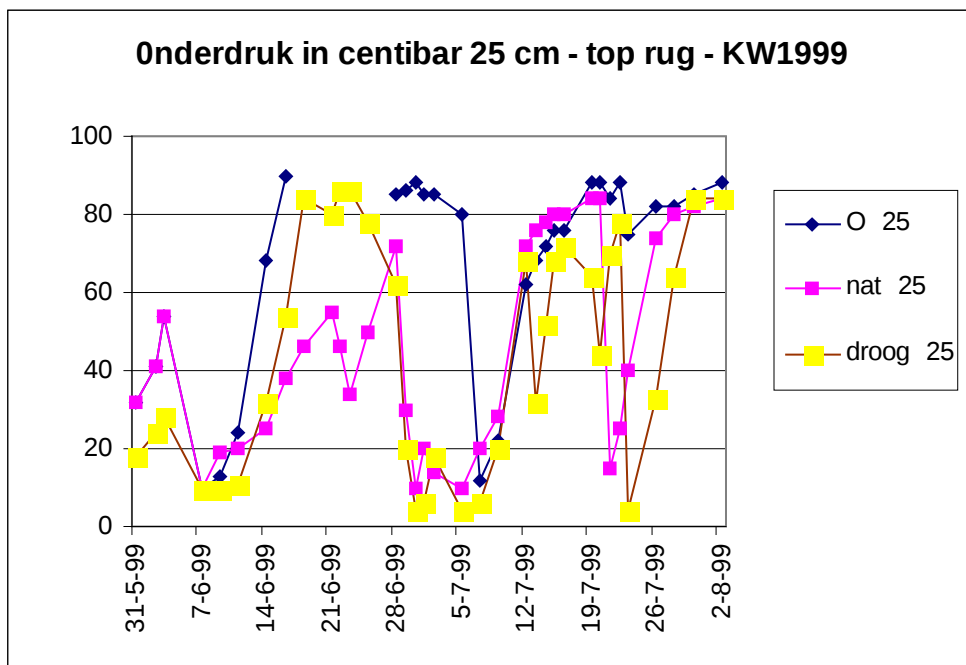
Bij en direct na de eindoogst zijn steekproefsgewijze waarnemingen gedaan betreffende de structuur van de bodem midden onder de aardappelruggen. Er is geen aanwijzing gevonden dat de grootste hoeveelheden toegediend zout (objecten met 2000 mg Cl/liter) de structuur nadelig hebben beïnvloed.

2.1.3 Conclusie

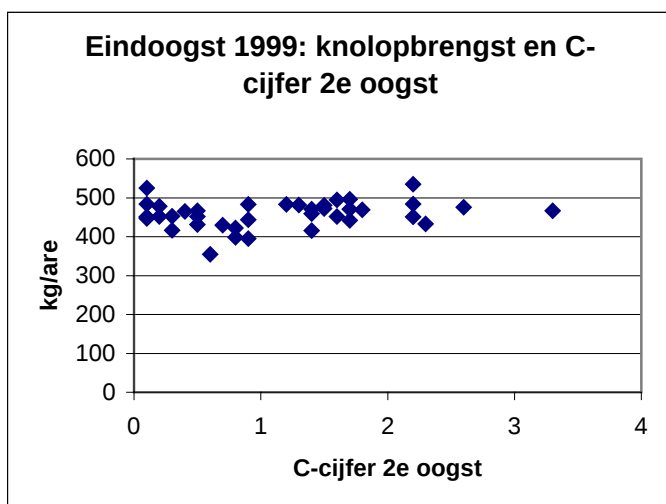
Het vochtig houden van plaats waar de knollen zich ontwikkelen heeft geen invloed gehad op de productie. Wel is vastgesteld dat naarmate meer water is toegediend het aandeel van gewone schurft vrije knollen toenam; daarentegen nam de bezetting met poederschurft toe.

De zoutconcentraties hebben de schurftbezetting niet beïnvloed; wel werd een nadelig effect vastgesteld van zout op het percentage afleverbare knollen.

De zoutconcentraties hebben geen effect getoond op de selecteerbaarheid van het loof en op de structuur van de bodem onder de aardappelrug.

Figuur 1999-1. De vochtspanning (centibar) op 25 cm – top rug tijdens het groeiseizoen.

Figuur 1999-2. De invloed van het zoutgehalte (C-cijfer) op 27 juli op de knolopbrengst (kg/are) bij de eind oogst.

2.2 Onderzoek 2000

2.2.1 De uitvoering

Door het uitblijven van betrouwbare verschillen in knolopbrengst in 1999 zijn in dit jaar zoutconcentraties tot 5000 mg/liter water toegepast. Tevens werd dit jaar het aantal vochtniveaus teruggebracht naar twee, namelijk 250 en 400 cm onderdruk. Dat is resp. 25 en 40 centibar ofwel pF 2,4 en 2,6. Object O is niet geïrrigeerd; dit was ook het geval met object A waar de vochtindicatie op 50 cm onder de top van de aardappelrug leidend was.

Het bodemtype waarop het proefveld is aangelegd is te benoemen als een kalkrijke, matig humeuze, zware zavelgrond met een aflopend profiel.

Proefopzet

objecten \ vochtniveau's(cm onderdruk)	250 nat	400 midden	natuurlijk
geen irrigatie	-	-	O
irrigatie 0 mg Cl/liter	A	-	-
irrigatie 0 mg Cl/liter	B	F	-
irrigatie 1660 mg Cl/liter	C	G	-
irrigatie 3330 mg Cl/liter	D	H	-
irrigatie 5000 mg Cl/liter	E	I	-

* resp. 0, 2.65, 5.3, 8.0 gram NaCl/liter.

Algemene proefveldgegevens

ras	Désirée, 45/50
voortrucht	wintertarwe
pootdatum	11 mei 1999
aanfrezen	18 mei, inclusief T-tape aanleg
datum opkomst	ca. 26 mei
afstand in rij	18 cm
N-min (0-60 cm)	23 kg/ha
grondanalyse	pH-KCl 7.4; CaCO ₃ 10.0%; org. stof 2.6%; lutum 20%; Pw-getal 26; K-HCl 26; MgO 104; Mn 108
bemesting	najaar '99: 400 kg/ha K ₂ O, 207 kg/ha P ₂ O ₅ 15 mei: 105 kg/ha N als kalkammonsalpeter
loofdoding	14 augustus volvelds Reglone 18 augustus klappen + spuiten Finale
oogstdata	6 juli (1 ^e oogst); 25 juli (2 ^e oogst) en
Aanleg en uitvoering	11 september (eindooft)

Aanleg en uitvoering.

De aardappelen zijn gepoot op 11 mei. Op 15 mei is de N-bemesting als kas gegeven. De ruggen zijn op 18 mei aangevreesd, waarbij gelijktijdig de tape, door de rugvormer heen, boven op de pootrug is gelegd en met een laagje grond van 2 - 3 cm bedekt. Gebruikt is T-tape met om de 20 cm een uitstroomopening.

De opkomst van het aardappelgewas was goed en regelmatig.

De tensiometers voor controle van de vochtspanning in de aardappelrug zijn geplaatst op 25 cm en 50 cm diepte onder de top van de aardappelrug. Als de vochttoestand boven de onderdrukwaarden van 25 resp 40 centibar (resp. h = -250 en -400 cm) kwam is geïrrigeerd. Het beloop van de vochtspanning wordt getoond in figuur 2000-1. De vochtspanning op 50 cm onder de top van de ruggen liep niet verder op dan 20 centibar (h = -200 cm). De neerslaggegevens zijn vermeld in Bijlage neerslag 2000; van poten tot

loofddoding viel 215 mm, waardoor het aantal keren water geven beperkt is gebleven.

Op de volgende data is op basis van tensiometers telkens 4 mm water gegeven, waarbij gelijktijdig het zout is toegevoegd:

nat -250 : (excl obj. A) 14-6, 19-6, 20-6, 21-6, 22-6 en 28-6. Totaal 6 keer = ongeveer 24 mm.

midden -400 : 19-6, 21-6 en 23-6. Totaal 3 keer = ongeveer 12 mm.

2.2.2 Resultaten

2.2.2.1 Opbrengst

In tabel 2000-1 zijn de kg-opbrengsten en het aantal knollen per sortering per are vermeld. In tabel 2000-2 worden de resultaten van de opbrengst, knollenaantal en schurftindex over de zout- en vocht objecten heen vermeld en in tabel 2000-3 de knolanalyses. De kg-opbrengsten en de knolaantallen per sortering zijn in bijlage 2000 vermeld.

Tabel 2000-1: Opbrengst in kg/are en aantal knollen per are.

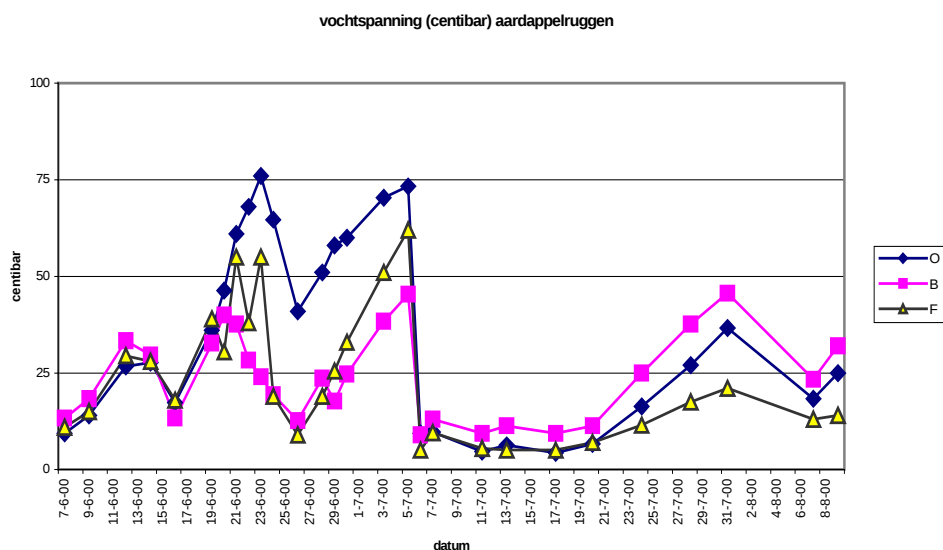
obj	vocht	zout	28/55 kg/are	totaal kg/are	28/55% van totaal	28/55 aantal per are	totaal aantal per are	28/55% van totaal
A	-	0	340	392	86,7	4712	5212	90,4
B	-250	0	331	396	83,6	4736	5309	89,2
C	-250	1660	317	394	80,5	4667	5370	86,9
D	-250	3330	271	394	68,8	3903	4970	78,5
E	-250	5000	230	394	58,4	3349	4586	73,0
F	-400	0	332	401	82,8	4351	4994	87,1
G	-400	1660	322	394	81,7	4469	5099	87,6
H	-400	3330	307	387	79,3	4372	5091	85,9
I	-400	5000	272	406	67,0	3754	4808	78,0
O	-	-	332	390	85,1	4436	4970	89,3
lsd			28	39			511	

In de totale gewichtsofbrengst gaven alle behandelingen een gelijke opbrengst van ruim 39 ton knollen per ha. Het toedienen van water heeft de totale knolproductie niet verhoogd. Ook de zoutconcentraties hadden geen effect op de totaal productie. Dat hadden ze wel op het aantal knollen: de zoutconcentratie van 5000 Cl mg/l heeft bij beide vochniveaus betrouwbaar minder knollen opgeleverd dan waar geen of weinig zout was toegevoegd aan het irrigatiewater. Dit was ook het geval bij 3330 Cl mg/l in de natte situatie. Bij gelijke kilogramopbrengst betekent dit een grovere partij.

Bij "nat" (-250 cm) gaf een zoutconcentratie van 3330 mg/l al betrouwbare verschillen in de afleverbare sortering 28/55 mm ten opzichte van de lagere concentraties. Bij de wat drogere "midden"-variant leverde 5000 Cl mg/l minder afleverbare opbrengst.

Hoewel er tussen de opbrengsten van de afzonderlijke objecten geen significante verschillen zijn ontstaan, is uit de resultaten over de zoutobjecten heen (tabel 2000-2) gebleken dat bij toename van de hoeveelheid zout de totale opbrengst gelijk blijft, maar het afleverbare pootgoed in de maat 28/55 afneemt. Dit wordt veroorzaakt door een lager knoltal.

De resultaten over de vochtobjecten heen laten zien dat "midden" (h=-400cm) een significant hogere opbrengst in maat 28/55 geeft dan "nat"(h=-250cm). Dit wordt echter niet herkend in de knolaantallen.

Figuur 2000-1. Het beloop van de vochtspanning op 25 cm – top rug.

Tabel 2000-2. Resultaten over de zout- en vocht objecten heen: totaalopbrengst en 28/55, knollen in kg en aantal per are, schurftindex en% blanke knollen.

		totaal kg/are	28/55 mm kg/are	Knol aantal per are	kn28/55 aantal per are	schurft index	blank%
controle		391	336	5091	4574	1.5	42
zout	0	398	332	5152	4543	0.6	78
	1660	394	320	5234	4568	0.3	89
	3330	390	289	5030	4137	0.3	86
	5000	400	251	4697	3552	0.2	91
lsd		26	19	360	352	0.2	10
vocht	controle	391	336	5091	4574	1.5	42
	-250	394	287	5059	4164	0.2	93
	-400	397	308	4998	4236	0.5	80
lsd		22	17	311	304	0.2	9

2.2.2.2 Schurftaantasting

Het toedienen van water had een duidelijk positieve invloed, minder schurftaantasting, op de schurftindex (tabel 2000-2). De natte objecten hebben in alle gevallen een belangrijk hoger percentage blanke knollen en een lagere schurftindex dan de niet geïrrigeerde aardappelen (controle). De “nat” gehouden ruggen gaven een hoger% blanke knollen dan die welke op een vochtspanning van –400 cm zijn gehouden. De zoutconcentraties lijken ook een positief effect gehad te hebben.

Tabel 2000-3. **Eindoogst: knolanalyse droge stof (% van vers), andere elementen in g/kg droge stof.**

obj	vocht	Zout	% ds	N	P	K	Ca	Na	Cl
A	-	0	-	-	-	-	-	-	-
B	-250	0	18.6	16.8	2.9	26	1.1	0.1	1.3
C	-250	1660	17.4	16.3	3.1	28	1.1	0.4	2.9
D	-250	3330	17.2	16.7	3.1	28	1.5	0.7	3.9
E	-250	5000	17.4	16.4	3.1	28	1.4	0.8	3.9
F	-400	0	18.6	16.3	2.7	25	1.0	0.1	1.3
G	-400	1660	17.7	16.9	2.9	27	1.0	0.4	2.3
H	-400	3330	17.3	17.5	3.1	27	1.1	0.5	2.7
I	-400	5000	17.6	16.4	3.0	27	1.1	0.5	3.2
O	-	-	18.6	16.4	2.7	25	1.2	0.1	1.0
lsd			0.6	1.6	0.2	1.4	0.4	0.1	0.5

2.2.2.3 Gehalten in knollen

Daar waar alleen water is gegeven ligt het droge stofgehalte van de bij eindoogst verkregen knollen gelijk aan die van het object dat niet is geïrrigeerd. De zouttoevoegingen hebben het droge stofgehalte met ongeveer 1% verlaagd, maar de zoutconcentraties tonen geen verschillen. De zoutniveaus zijn duidelijk terug te vinden in de gehalten Na en Cl in de knol.

De objecten waar zout is toegediend, hebben een betrouwbaar hoger K- en P-gehalte dan de objecten waar geen zout is toegevoegd.

2.2.2.4 Selecteerbaarheid

In de ontwikkeling en groei van het loof zijn geen verschillen waargenomen die op een beïnvloeding van de zoutconcentraties wijzen. Ook de in het loof nauwelijks zichtbare gevolgen van watertoediening hebben geen invloed gehad op de selecteerbaarheid van het pootgoedgewas.

2.2.2.5 Structuur bodem

Bij en direct na de eindoogst zijn steekproefsgewijze waarnemingen gedaan betreffende de structuur van de bodem midden onder de aardappelruggen. Er is geen aanwijzing gevonden dat de grootste hoeveelheden toegediend zout (objecten met 5000 mg Cl/liter) de structuur nadelig hebben beïnvloed.

2.2.3 Conclusies

Het vochtig houden van de plaats van de knolontwikkeling tijdens de knolzettingsperiode heeft geen invloed gehad op de kilogram-opbrengst van de gehele partijen. Dit duidt op voldoende vochtvoorziening vanuit de bodem. Het knollennest vochtig houden heeft de aantasting door gewone schurft sterk belemmerd.

De zoutconcentraties en -hoeveelheden hebben een nadelige invloed gehad op het aantal knollen. Dit kwam versterkt tot uiting in het aantal knollen in de pootgoedmaten tussen 28 en 55 mm.

De zoutconcentraties en – hoeveelheden hebben de selecteerbaarheid van het gewas niet beïnvloed. Ook de structuur van de bodem toonde geen nadelige gevolgen.

2.3 Onderzoek 2001

2.3.1 De uitvoering

In 2001 is een aantal objecten met de toevoeging van zwavelzure ammoniak (za) toegevoegd, omdat verzuring een positieve invloed kan hebben op het bestrijden van schurft.

Er is verder met slechts één vocht niveau gewerkt; gestreefd is naar water geven bij pF 2,4 (onderdruk van 250 cm of 25 centibar) gemeten op 25 cm onder de top van de aardappelrug.

Het proefveld lag op een kalkrijke, matig humeuze, zware zavelgrond met een aflopend profiel dat tot ongeveer 45 cm diepte voor aardappelen doorwortelbaar is.

Proefopzet

objecten \ vochniveau's (cm onderdruk)	250	natuurlijk
geen irrigatie	-	0
irrigatie 0 mg Cl/liter	A	- meting op -50 cm
irrigatie 0 mg Cl/liter	B	- meting op -25 cm
irrigatie 1100 mg Cl/liter	C	- -
irrigatie 2200 mg Cl/liter	D	- -
irrigatie 3300 mg Cl/liter	E	- -
irrigatie 5000 mg Cl/liter	F	- -
irrigatie 0,5 g za/liter	G	- -
irrigatie 1 g za/liter	H	- -
irrigatie 2 g za/liter	J	- -

* resp. 0, 1.75, 3.5, 5.3 en 8.0 gram NaCl/liter water

Algemene proefveldgegevens

ras	Désirée, 45/50
voortvrucht	zomersgerst
pootdatum	11 mei 2001
aanfrezen	22 mei, inclusief T-tape aanleg
datum opkomst	ca. 29 mei
afstand in rij	18 cm
N-min (0-60 cm)	20 kg/ha
grondanalyse	pH-KCl 7.5; CaCO ₃ 7.7%; org. stof 3.6%; lutum 22%; afsl.32%; Pw-getal 38; K-HCl 30; MgO 214; Mn 193
bemesting	najaar 2000: 400 kg/ha K ₂ O, 27 maart: 190 kg/ha P ₂ O ₅ 22 mei: 100 kg/ha N **
loofdoding	9 augustus volvelds Reglone 23 augustus klappen
oogstdata	3 juli (1 ^e oogst), 30 juli (2 ^e oogst) en 31 augustus (eindoogst)

** De veldjes die met zwavelzure ammoniak zijn geïrrigeerd hebben op 22 mei 30 N kg/ha als kalkammonsalpeter gekregen.

Aanleg en uitvoering

De aardappelen zijn gepoot op 11 mei. Op 22 mei is de N-bemesting als kalkammonsalpeter aangewend. De ruggen zijn op 22 mei aangevreesd, waarbij gelijktijdig de tape, door de rugvormer heen, boven op de pootrug is gelegd en met een laagje grond van 2 - 3 cm is bedekt.

De opkomst was goed en regelmatig. Er zijn tensiometers geplaatst op 25 cm en 50 cm diepte onder de top van de rug. Indien de vochttoestand op 25 cm diepte droger werd dan pF 2,4 is geïrrigeerd.

De toevoegingen aan het irrigatiewater zijn gedaan met landbouwsout (59,9% Cl) en zwavelzure ammoniak met 21% N.

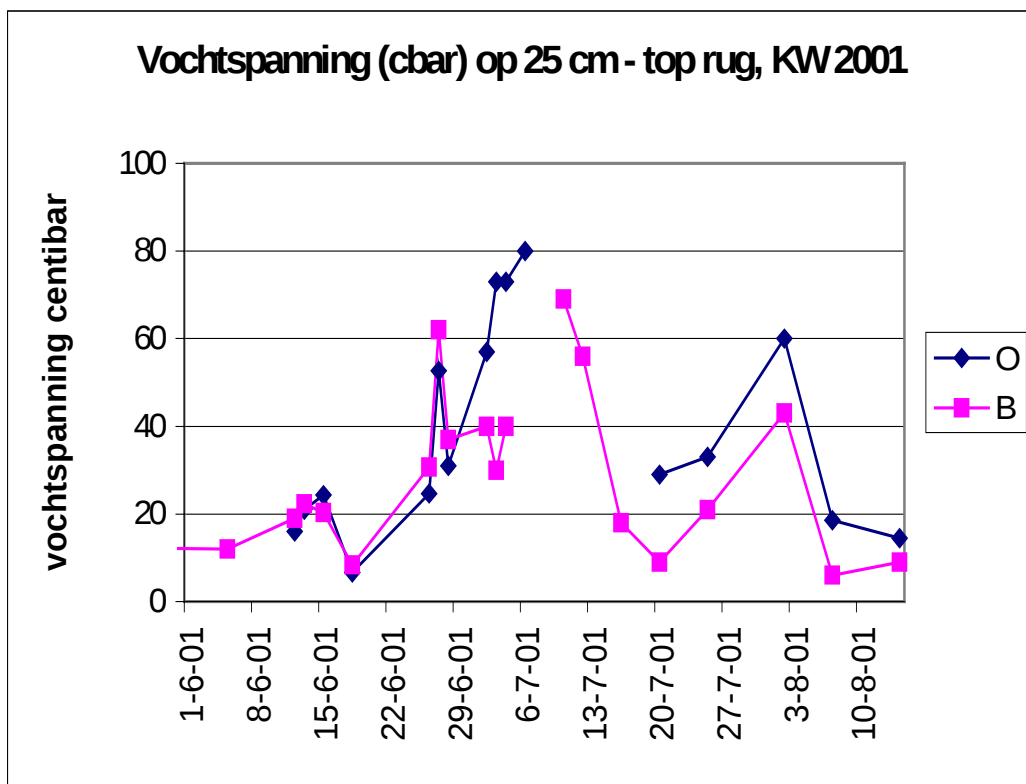
Op de volgende data is op basis van tensiometers telkens 4 mm water gegeven, waarbij gelijktijdig het zout en zwavelzure ammoniak (obj.G,H,J) zijn toegevoegd:

Nat - 250 met zout 14-6, 25-6, 27-6, 27-6, 28-6, 29-6, 2-7, 2-7, 5-7 (= 9 maal)

Nat - 250 met zwavelzure amm 14-6, 21-6, 25-6, 27-6, 28-6, hierna alleen water 29-6, 2-7, 2-7, 5-7 (= resp. 5 en 4 maal)

Object A -meting op 50 cm beneden de top van de ruggen = 40 cm beneden het maaiveld- is niet geïrrigeerd

Na 10 juli viel er zoveel regen dat irrigeren niet meer nodig was. Voor neerslaggegevens zie de bijlage.

Figuur 2001-1. Het beloop van de vochtspanning op 25 cm –top rug.

2.3.2 Resultaten

2.3.2.1 De opbrengst

In tabel 2001-1 worden de kg-opbrengsten en het aantal knollen per sortering per are vermeld zoals deze verkregen zijn bij de eind oogst. In tabel 2001-2 wordt de schurftindex vermeld en in tabel 2001-3 staan de resultaten van de knolanalyses.

Tabel 2001-1. Eind oogst. Opbrengst in kg/are en aantal knollen per are.

Obj	vocht	zout	28/55 kg/are	totaal kg/are	28/55% van totaal	28/55 aantal per/are	totaal aantal per/are	28/55% van totaal
A	-	-	402	413	97,3	6331	6513	97,2
B	-250	0	434	456	95,2	6659	6929	96,1
C	-250	1100	407	436	93,3	6275	6622	94,7
D	-250	2200	393	424	92,7	6299	6663	94,5
E	-250	3300	372	416	89,4	6004	6489	92,5
F	-250	5000	373	474	78,7	5879	6780	86,7
G	-250	0+0,5	413	439	94,1	6170	6416	96,2
H	-250	0+1	430	459	93,7	6364	6646	95,8
J	-250	0+2	413	432	95,6	6598	6840	96,5
O	-	-	389	414	94,0	6327	6634	95,4
Lsd			43	44		624	567	

Hoewel er tussen de opbrengsten van de afzonderlijke objecten nauwelijks significante verschillen zijn ontstaan, is bij toename van de hoeveelheid zout de opbrengst en het knoltal lager. Het aandeel marktbaar (28/55 mm) knollen neemt bij toenemende zoutconcentratie af. Bij het aantal knollen is deze vermindering van het aandeel kleiner dan bij de gewichtsoopbrengst.

Bij de toevoegingen van zwavelzure ammoniak is geen effect op de gewichtsoopbrengst gevonden. Wel lijkt een positief effect op het aantal knollen aanwezig.

2.3.2.2 Schurftaantasting

Vochttoediening had een duidelijk positieve invloed op de aantasting van schurft (tabel 2001-2). De invloed van zwavelzure ammoniak was ongeveer gelijk aan de toediening van zout. Het effect van ZA werd pas bij 2 gram zichtbaar; waarschijnlijk is meer zwavelzure ammoniak nodig voor een goed effect.

Tabel 2001-2. **Schurft index en percentage blanke knollen.**

Obj	vocht	zout	schurftindex	% blank
A	-	0	11.4	7
B	-250	0	2.3	60
C	-250	1100	1.0	74
D	-250	2200	1.4	72
E	-250	3300	0.5	86
F	-250	5000	1.9	74
G	-250	0+0,5	2.5	54
H	-250	0+1	3.0	53
J	-250	0+2	1.4	69
O	-	-	8.4	5
Lsd			2.1	16

Tabel 2001-3. **Knolanalyse eindooft: ds in g/kg, andere elementen in g/kg ds.**

object	totaal kg/are	totaal dr.stof kg/are	g/kg vers dr.stof	grammen per kg droge stof					
				N	P	K	Na	Cl	Ca
O	414	78,9	191	15,0	2,1	24,8	0,05	1,3	1,0
A	413	77,6	188	15,8	2,1	25,6	0,05	1,2	1,0
B	456	85,3	187	14,9	2,2	25,8	0,05	2,0	1,0
C	436	76,8	176	15,6	2,3	26,9	0,33	3,1	1,0
D	424	72,9	172	15,8	2,4	27,8	0,43	3,4	1,1
E	416	70,7	170	15,1	2,5	28,6	0,80	4,7	1,1
F	474	81,4	172	14,2	2,3	27,9	1,23	5,6	1,3
G	438	81,0	185	15,3	2,3	25,8	0,82	1,7	0,9
H	459	87,9	192	13,8	2,2	25,6	0,80	1,9	0,9
J	432	81,3	188	14,5	2,3	25,8	0,77	1,8	1,0
Lsd	44	-	8	2,0	0,3	1,4	0,38	0,52	0,2

2.3.2.3 Gehalten knollen

Het meest in het oog springende gevolg van de behandelingen is de afname van het drogestofgehalte in de knollen bij oplopende zoutconcentraties, terwijl bij de ZA-toevoegingen zo'n effect niet te zien is. Behalve bij stikstof - geen betrouwbaar effect - laten de andere elementen een toename zien bij toenemende zoutconcentraties. Opvallend is dat de verschillen in N-voorziening middels de toevoeging van zwavelzure ammoniak, resp. 21, 42 en 84 N kg/ha, niet in productie en gehalte terug worden gevonden.

2.3.2.4 Selecteerbaarheid

In de ontwikkeling en groei van het loof zijn geen verschillen waargenomen die op een beïnvloeding door de toevoegingen aan het irrigatiewater wijzen. Ook de in het loof nauwelijks zichtbare gevolgen van watertoediening hebben geen invloed gehad op de selecteerbaarheid van het pootgoedgewas

2.3.2.5 Structuur bodem

Kort na de eindooft zijn waarnemingen gedaan naar de structuur van de bodem midden onder de aardappelruggen. Er is geen aanwijzing gevonden dat de hoeveelheden toegediend zout (objecten tot 5000 mg Cl/liter) de structuur nadelig hebben beïnvloed.

2.3.3 Conclusie

Het irrigeren heeft geen betrouwbaar effect gehad op de knolopbrengst en het knollenaantal. Bij toename

van de zoutconcentratie neemt het aandeel knollen in de sortering 28/55 af door een grovere partij. Een groot effect van irrigeren is vastgesteld bij het percentage van schurft vrije knollen. Om een goed gevolg van schurftbestrijding door toevoeging van zwavelzure ammoniak te verkrijgen lijkt een dosering van ruim 2 g/liter nodig te zijn. De selecteerbaarheid van het gewas en de bodemstructuur zijn niet beïnvloed door irrigatie en zoutconcentraties.

3. Bespreking

Het toedienen van water via druppelslangen bovenin de aardappelruggen heeft geen tot weinig invloed gehad op totale productie aan aardappelknollen. Dit doordat de bodem waarop de aardappelen geteeld zijn voldoende vocht heeft geleverd. De in dit verslag niet vermelde tensiometerwaarden, gemeten op zo'n 40 cm diepte beneden het maaiveld, illustreren dit.

3.1 Schurftaantasting

Wel is gebleken dat het vochtig houden van de plaats waar de knollen groeien het beste effect geven betreffende de bestrijding van de gewone schurft. Het aanhouden van waarden van 200 tot 250 cm onderdruk (pF 2,3 – 2,4) voor het starten van de irrigatie levert een betrouwbaar beter resultaat dan een startwaarde van $h = -400$ cm (pF 2,6). Zie tabel 3-1. De vochtspanning van pF 2,6 ($h = -400$ cm) wordt gehanteerd als de grens waarbij beregening voor aardappelen wordt geadviseerd. Het nastreven van de relatief hoge vochtwaarde van pF 2,3 kan tot gevolg hebben dat vaak >in echt droge periode soms twee keer per etmaal< water moet worden toegediend. Dit pleit dan voor automatisering van het systeem.

Tabel 3-1. **Invloed van de vochttoestand op het aandeel (%) blanke knollen.**

vochttoestand		percentage blanke knollen		
pF	$h = -\text{cm}$	1999	2000	2001
niet	niet	48	42	5
pF 2,3	-200	87		73
pF 2,4	-250		93	
pF 2,6	-400	66	80	
pF 2,75	-600	65		

3.2 Gewasopbrengst

In tabel 3-2 zijn de opbrengstgegevens samengevat die verkregen zijn bij de vochttoestand van 200 tot 250 cm onderdruk (pF 2,3 – 2,4). Hieruit blijkt dat in de drie onderzoeksjaren de zoutconcentraties geen gevolgen hadden voor de totale knolproductie, maar wel voor de sorteringen. In alle drie jaren benadeelde de groter wordende zouttoevoegingen de knolzetting en -vorming. Dit uitte zich in grover worden van de partijen. Vooral in het jaar 2000 kwam het zouteffect tot uiting in afname van het totaal aantal knollen.

Tabel 3-2. **Invloed van de zoutconcentraties op knolopbrengst (kg/are en aantal knollen/are) en schurftaantasting (% blanke knollen).**

jaar	zout Cl mg/liter	totaal kg/are	28/55mm gewichts%	totaal aantal/are	28/55mm aantal%	% blanke Knollen
1999	0	474	90	7060	92	84
	500	434	87	6410	91	85
	1000	464	88	6700	92	87
	2000	478	81	6750	89	92
2000	0	396	84	5300	89	87
	1660	394	81	5370	87	93
	3330	394	69	4970	79	93
	5000	394	58	4580	73	96
2001	0	456	95	6930	96	60
	1100	436	93	6620	95	74
	2200	424	93	6660	95	72
	3300	416	89	6490	93	86
	5000	474	79	6780	87	74

Dit veroorzaakte duidelijk grovere partijen bij toenemende zoutconcentraties.

Vooreerst lijkt het verantwoord om water tot een zoutgehalte van 2000 Cl mg/liter (= 3,2 gram landbouwsout per liter) te gebruiken voor het nat houden van het knollennest. In hoeverre hogere zoutconcentraties inzetbaar zijn zal afhankelijk zijn van de bedrijfssituatie, zoals het zoutgehalte in het aanwezige grondwater, bouwplan, bedrijfsuitrusting enz.

3.3 Selecteerbaarheid

Een gelukkige constatering is die dat in dit onderzoek geen effecten zijn waargenomen van zout op de selecteerbaarheid van het aardappelloof. Dit betekent dat brakwater bruikbaar is in de teelt van pootgoed van het ras Desiree. In hoeverre hiervoor andere rassen mogelijk wel gevoelig zijn is onbekend.

Wel is van sommige rassen wat informatie bekend hoe zij qua productie in Israëlische proeven reageerden ten opzichte van Desiree, en dat was wisselend (Levy, 1992).

3.4 Bodemstructuur

Een ander punt dat bezwaren tegen gebruik van brakwater via druppelirrigatie wegneemt is dat geen nadelige gevolgen zijn waargenomen aan de structuur van de bouwvoor. Eventuele moeilijkheden met vochtige grond bij het rooien zijn te voorkomen door tijdig met water geven te stoppen zodat het aardappelgewas de grond droog kan trekken.

4. Conclusies

- Druppelirrigatie is een uitstekende methode om het knollennest vochtig te houden met als gevolg dat aantasting door gewone schurft sterk wordt beperkt. De grond in het hart van de aardappelruggen mag tijdens de knolzettingsperiode niet verder indrogen dan pF 2,3 (= 200 cm onderdruk = drukhoogte van $h = -200$ cm).
- Gebruik van brak water met een gehalte tot 2000 Cl mg/liter (= 3,2 gram landbouwsout/liter) is veilig. Bij dit zoutgehalte behoort een EC van 6 à 6,5 mS/cm.
- Bij hogere zoutconcentraties wordt de sortering zodanig beïnvloed dat de partij grover wordt.
- Gebruik van brakwater tijdens de periode van knolzetting en –vorming heeft de selecteerbaarheid van het loof niet beïnvloed.
- Gebruik van brakwater tijdens de periode van knolzetting en –vorming heeft de structuur van de bouwvoor niet beïnvloed.

5. Aanbevelingen

- Met het oog op de beperkingen die gelden voor gebruik van oppervlaktewater voor beregening op aardappelen is een nadere studie, mogelijk onderzoek, gewenst. Deze zal zich moeten bezig houden met de mogelijkheden die er voor telers zijn om over een redelijke kwaliteit water te kunnen beschikken. Hierbij lijken in aanmerking te komen:
  - aanwezigheid van redelijke kwaliteit grondwater;
  - de mogelijkheid van mengen met leidingwater;
  - de mogelijkheid van opvangen van regenwater van daken en erf in een bassin en mogelijk transport naar percelen.
- Het ontwikkelen van een irrigatierichtlijn, zo mogelijk afgestemd op individuele toepassing, bij gedwongen gebruik van brak/zout water. Immers, het kan zijn dat schade door een geringere verkoopbare opbrengst gunstiger uitkomt dan geen pootgoed telen.

Literatuur

- Bosch, H. en P.de Jonge (red), 1989: Handboek voor de akkerbouw en de groenteteelt in de vollegrond 1989. PAGV-publikatie nr 47, p.215.
- Floot, H.W.G. en J.Alblas, 1999: Druppelirrigatie met brak water in poot aardappelen KW392. Proefveldverslag voor de klei-akkerbouw in Groningen en Friesland. SPNA, p. 57-60.
- Floot, H.W.G. en J.Alblas, 2000: Druppelirrigatie met brak water in poot aardappelen KW 0006. Proefveldverslag voor de klei-akkerbouw in Groningen en Friesland. SPNA, p. 49-52.
- Floot, H.W.G. en J.Alblas, 2001: Druppelirrigatie met brak water in poot aardappelen KW 0106. Proefveldverslag voor de klei-akkerbouw in Groningen en Friesland. SPNA, p. 54-58.
- Levy, D., 1992: The response of potatoes to salinity: plant growth and tuber yield in the arid desert of Israel. Ann.applied Biology 120, p.547-555.
- Maas, E.V., 1985: Crop tolerance to saline sprinkling water. Plant and Soil 89, p.273-284.
- Wilson, C.R., B.M.Pemberton and L.M.Ransom, 2001: The effect of irrigation strategies during tuber initiation on marketable yield and development of common scab disease of potato in Russet Burbank in Tasmania. Potato Research 44, p. 243-251.

Bijlage 1999

Bijlage 1999-1. Opbrengst en sortering in kg/are bij de verschillende vocht- en zoutniveaus.

obj	vocht	zout	<28	28/35	35/45	45/50	50/55	>55	28/55	totaal
A	nat	0	3	26	176	139	87	43	428	474
B	nat	500	3	21	155	132	69	54	377	434
C	nat	1000	2	21	155	147	84	54	407	464
D	nat	2000	3	21	146	131	100	78	397	478
E	midden	0	2	19	157	144	99	61	419	482
F	midden	500	3	20	148	120	90	48	378	429
G	midden	1000	3	22	156	130	87	57	394	455
H	midden	2000	3	18	145	159	86	64	408	475
I	droog	0	3	22	151	134	91	55	398	456
J	droog	500	2	21	154	138	86	47	398	448
K	droog	1000	3	20	142	137	78	49	376	428
L	droog	2000	3	23	158	127	99	60	407	471
O	-	-	2	19	150	130	95	54	393	449
lsd			1	4	19	28	28	27	43	50

Bijlage 1999-2. Knolaantallen per sortering per are bij de verschillende vocht- en zoutniveaus.

obj	vocht	zout	<28	28/35	35/45	45/50	50/55	>55	28/55	totaal
A	Nat	0	247	1055	3196	1523	735	307	6509	7063
B	Nat	500	226	857	2885	1515	606	327	5863	6416
C	Nat	1000	190	893	2897	1677	703	343	6170	6703
D	Nat	2000	279	861	2796	1491	853	477	6000	6756
E	Midden	0	190	768	2925	1628	848	372	6170	6731
F	Midden	500	247	844	2820	1402	776	299	5842	6388
G	Midden	1000	291	893	2982	1491	760	352	6125	6768
H	Midden	2000	198	772	2703	1838	743	396	6057	6651
I	Droog	0	242	889	2832	1552	772	343	6044	6630
J	Droog	500	186	836	2881	1628	731	315	6077	6578
K	Droog	1000	226	861	2691	1580	671	323	5802	6352
L	Droog	2000	271	933	2974	1479	844	388	6230	6889
O	-	-	210	812	881	1527	828	352	6048	6610
lsd			103	154	364	328	240	166	492	501

Bijlage 1999-3. Grondanalyse: EC-waarde (mS/cm), A-cijfer (g H₂O/ g droge stof), B-cijfer (g NaCl/ 100 g droge stof) en C-cijfer (g NaCl/ ltr bodemvocht)

object	EC 6-7	EC 27-7	EC 25-8	A- cijfer 6-7	A- cijfer 27-7	A- cijfer 25-8	B-cijfer 6-7	B-cijfer 27-7	B-cijfer 25-8	C-cijfer 6-7	C-cijfer 27-7	C-cijfer 25-8
A	0.20	0.20	0.20	32.5	27.1	28.9	0.009	0.002	0.010	0.30	0.10	0.37
B	0.20	0.20	0.20	32.9	28.1	29.8	0.031	0.034	0.031	0.93	1.23	1.03
C	0.30	0.30	0.30	34.4	29.4	30.8	0.050	0.044	0.050	1.47	1.50	1.63
D	0.37	0.40	0.40	36.4	30.4	31.7	0.066	0.078	0.077	1.87	2.60	2.47
E	0.20	0.17	0.13	32.2	26.6	27.9	0.014	0.012	0.011	0.43	0.50	0.40
F	0.20	0.20	0.20	31.7	27.2	30.1	0.019	0.021	0.023	0.60	0.80	0.80
G	0.20	0.30	0.20	32.0	29.1	29.6	0.033	0.039	0.044	1.07	1.37	1.53
H	0.30	0.37	0.30	32.5	28.9	30.9	0.042	0.055	0.063	1.30	1.90	2.03
I	0.17	0.20	0.17	31.7	26.7	28.7	0.010	0.005	0.013	0.33	0.27	0.50
J	0.20	0.20	0.20	30.4	26.4	28.7	0.018	0.017	0.023	0.60	0.70	0.83
K	0.20	0.20	0.20	31.0	27.9	29.3	0.030	0.032	0.035	0.97	1.20	1.23
L	0.30	0.30	0.30	32.2	28.2	29.4	0.046	0.055	0.053	1.43	1.97	1.80
O	0.20	0.17	0.17	29.0	23.6	27.6	0.009	0.009	0.012	0.33	0.40	0.47
lsd	0.04	0.05	0.05	2.1	2.2	2.1	0.013	0.014	0.011	0.38	0.49	0.39

Bijlage 1999-4. Loofanalyse: kg vers loof, % droge stof, N-totaal, Na en Cl (g/kg droge stof)

object	kg loof 6-7	kg-loof 27-7	%ds 27-7	N-totaal 27-7	Na 27-7	Cl 27-7
A	9.4	11.6	8.8	24.4	0.33	13.8
B	11.0	13.2	8.1	27.2	0.48	25.7
C	8.7	11.3	8.8	24.4	0.63	29.1
D	8.8	12.5	9.1	24.3	0.80	31.9
E	8.9	11.0	8.8	26.5	0.33	11.2
F	8.6	12.0	8.5	27.9	0.40	18.1
G	9.2	11.9	8.7	26.0	0.57	22.9
H	8.8	11.2	8.8	27.2	0.83	25.5
I	8.1	11.2	9.6	27.2	0.30	10.2
J	7.7	9.9	9.5	27.4	0.47	16.1
K	9.7	11.9	8.8	26.3	0.67	18.0
L	8.8	13.0	8.9	27.2	0.60	21.5
O	8.4	10.0	9.2	29.4	0.40	8.9
Nat	9.5	12.1	8.7	25.1	0.56	25.1
Midden	8.9	11.5	8.7	26.9	0.53	19.4
Droog	8.6	11.5	9.2	27.0	0.51	16.5
Lsd	1.9	2.0	0.76	3.7	0.16	3.0

Bijlage 1999-5. Knolanalyse: aantal en gewicht (kg) per are, EC (mS/cm) in knolvocht, % droge stof

obj	aantal 6-7	aantal 27-7	aantal 25-8	kg 6-7	kg 27-7	kg 25-8	EC 6-7	%ds 6-7	%ds 27-7	%ds 25-8
A	8807	9081	7063	272	475	474	9.57	16.7	18.3	16.5
B	8938	8119	6416	254	468	434	9.70	15.8	16.8	16.0
C	8263	7526	6703	275	453	464	10.00	16.5	17.5	15.4
D	7671	7763	6756	256	511	478	10.60	15.6	17.4	15.5
E	8346	7881	6731	268	448	482	9.43	17.3	18.2	16.8
F	7753	7659	6388	247	428	429	9.90	16.8	17.5	15.6
G	8642	8489	6768	273	427	455	9.87	17.1	17.4	15.5
H	8609	8104	6651	258	462	475	10.10	16.8	17.4	15.7
I	7967	7674	6630	254	432	456	9.47	17.5	18.3	16.5
J	8642	7496	6578	240	410	448	9.57	17.1	18.4	16.7
K	9383	7763	6352	258	407	428	9.77	16.6	16.9	15.6
L	8296	8237	6889	255	475	471	10.23	16.7	17.5	15.9
O	8889	8000	6610	249	439	447	9.97	18.1	18.7	16.7
Nat							9.97	16.1	17.5	15.8
Midden							9.82	17.0	17.6	15.9
Droog							9.76	17.0	17.8	16.2
Lsd	1583	1351	501	42	77	58	0.34	1.0	1.0	0.7

Bijlage 1999-6. Knolanalyse: droge stof (% van vers), N-totaal, Na, Cl , K , Ca , P (g/kg droge stof)

obj	% ds 6-7	% ds 27-7	% ds 25-8	N-tot 27-7	N-tot 25-8	Na 27-7	Na 25-8	Cl 27-7	Cl 25-8	K 25-8	Ca 25-8	P 25-8
A	16.7	18.3	16.5	13.0	15.0	0.10	0.10	2.27	2.33	29.9	0.8	2.8
B	15.8	16.8	16.0	14.1	14.6	0.23	0.20	3.20	3.40	31.0	0.9	3.0
C	16.5	17.5	15.4	12.7	14.6	0.50	0.43	4.07	4.10	32.5	0.9	3.0
D	15.6	17.4	15.5	12.3	14.2	0.73	0.63	5.03	5.30	31.8	1.0	3.0
E	17.3	18.2	16.8	12.8	14.3	0.10	0.10	1.93	2.10	27.7	0.8	2.6
F	16.8	17.5	15.6	14.3	15.0	0.20	0.13	2.80	3.13	31.2	0.8	2.8
G	17.1	17.4	15.5	14.1	14.4	0.30	0.33	3.30	3.47	31.5	0.9	2.9
H	16.8	17.4	15.7	13.0	14.9	0.40	0.40	3.80	4.10	31.2	0.9	2.8
I	17.5	18.3	16.5	12.9	14.3	0.10	0.10	2.23	2.20	30.1	0.7	2.8
J	17.1	18.4	16.7	13.1	14.5	0.20	0.13	2.83	2.97	28.6	0.7	2.5
K	16.6	16.9	15.6	15.1	14.5	0.27	0.23	2.97	3.23	31.0	0.8	2.9
L	16.7	17.5	15.9	14.9	14.8	0.30	0.37	2.67	3.77	30.7	0.8	2.7
O	18.1	18.7	16.7	14.0	14.2	0.10	0.10	1.83	2.07	29.1	0.7	2.5
Nat Midden Droog	16.1	17.5	15.8	13.0	14.6	0.39	0.34	3.64	3.78	3.13	0.9	2.9
	17.0	17.6	15.9	13.5	14.6	0.25	0.24	2.96	3.20	3.04	0.85	2.8
	17.0	17.8	16.2	14.0	14.4	0.22	0.21	2.67	3.04	3.01	0.75	2.7
Lsd	1.0	1.0	0.7	2.49	1.4	0.16	1.11	0.68	0.27	2.1	0.2	0.3

Bijlage 2000

Bijlage 2000-1. Opbrengst en sortering in kg/are bij de verschillende vocht- en zoutniveaus.

obj	vocht	zout	<28	28/35	35/45	45/50	50/55	>55	28/55	totaal
A	-	0	2	11	106	111	111	50	340	392
B	-250	0	2	13	105	108	104	63	331	396
C	-250	1660	3	14	104	101	98	74	317	394
D	-250	3330	4	15	76	84	96	119	271	394
E	-250	5000	3	13	71	71	76	161	230	394
F	-400	0	2	9	91	117	116	67	332	401
G	-400	1660	2	13	99	102	108	70	322	394
H	-400	3330	3	14	89	91	114	77	307	387
I	-400	5000	2	12	77	85	98	131	272	406
O	-400	-	2	10	97	112	114	56	332	390
lsd			1	3	21	20	26	35	28	39

Bijlage 2000-2. Knolaantallen per sortering per are bij de verschillende vocht- en zoutniveaus.

obj	vocht	zout	<28	28/35	35/45	45/50	50/55	>55	28/55	totaal
A	-	0	154	477	1976	1265	994	347	4712	5212
B	-250	0	149	566	1939	1269	962	424	4736	5309
C	-250	1660	214	622	1968	1196	881	489	4667	5370
D	-250	3330	319	602	1446	990	865	747	3903	4970
E	-250	5000	275	533	1325	824	667	962	3349	4586
F	-400	0	206	372	1624	1341	1014	436	4351	4994
G	-400	1660	174	509	1830	1172	958	457	4469	5099
H	-400	3330	214	598	1689	1071	1014	505	4372	5091
I	-400	5000	214	501	1442	958	853	840	3754	4808
O	-	-	170	396	1745	1293	1002	364	4436	4970
lsd			99	137	394	224	220	222		511

Bijlage 2000-3

eerste oogst 6
juli

OBJECT	VOCH T	ZOUT mg Cl/l	AANTAL knol/are	KG/ARE						%	
				versloof	versknol	verstota	ds loof	ds knol	ds totaal	DS loof	DS knol
<i>O + A</i>	<i>0</i>	<i>0</i>	3783	311	76	387	27,2	12,6	39,7	8,77	16,49
<i>B</i>	<i>250</i>	<i>0</i>	3867	360	67	427	28,6	11,0	39,6	8,05	16,28
<i>C</i>	<i>250</i>	<i>1660</i>	4450	380	91	470	29,5	14,3	43,8	7,77	15,70
<i>D</i>	<i>250</i>	<i>3330</i>	2883	390	68	457	32,6	10,1	42,7	8,32	14,98
<i>E</i>	<i>250</i>	<i>5000</i>	2550	427	57	484	37,9	8,3	46,2	8,92	14,64
<i>F</i>	<i>400</i>	<i>0</i>	2967	373	64	437	34,9	10,5	45,4	9,31	16,34
<i>G</i>	<i>400</i>	<i>1660</i>	3800	382	76	459	29,9	11,5	41,5	7,83	15,02
<i>H</i>	<i>400</i>	<i>3330</i>	3667	431	60	491	35,9	9,1	45,0	8,33	15,06
<i>I</i>	<i>400</i>	<i>5000</i>	3617	385	65	450	30,8	9,9	40,7	8,01	15,22
<i>gemiddeld</i>			<i>3503</i>	<i>384</i>	<i>69</i>	<i>453</i>	<i>32,0</i>	<i>10,8</i>	<i>42,8</i>	<i>8,36</i>	<i>15,50</i>
<i>gemiddeld</i>	<i>250</i>		<i>3438</i>	<i>389</i>	<i>71</i>	<i>460</i>	<i>32,2</i>	<i>10,9</i>	<i>43,1</i>	<i>8,26</i>	<i>15,40</i>
<i>gemiddeld</i>	<i>400</i>		<i>3513</i>	<i>393</i>	<i>66</i>	<i>459</i>	<i>32,9</i>	<i>10,2</i>	<i>43,1</i>	<i>8,37</i>	<i>15,41</i>

Bijlage 2000-4

tweede oogst 25 juli

OBJECT	VOCH T	ZOUT	AANTAL KNOLLEN/ARE			KG/ARE . .		
		mg Cl/l	totaal	28/55mm	%	_totaal	28/55mm	%
<i>O + A</i>	<i>0</i>	<i>0</i>	4128	3817	92,6	194	191	98,3
<i>B</i>	<i>250</i>	<i>0</i>	4056	3689	91,3	198	192	97,0
<i>C</i>	<i>250</i>	<i>1660</i>	4189	3733	89,5	198	189	95,6
<i>D</i>	<i>250</i>	<i>3330</i>	3333	3078	93,0	180	172	95,8
<i>E</i>	<i>250</i>	<i>5000</i>	3411	2689	78,6	182	151	82,9
<i>F</i>	<i>400</i>	<i>0</i>	3911	3567	91,3	202	193	95,4
<i>G</i>	<i>400</i>	<i>1660</i>	3678	3333	91,4	180	171	95,5
<i>H</i>	<i>400</i>	<i>3330</i>	4122	3411	84,1	195	175	90,1
<i>I</i>	<i>400</i>	<i>5000</i>	4522	3733	83,3	214	186	86,4
<i>gemiddeld</i>			<i>3928</i>	<i>3450</i>	<i>87,8</i>	<i>194</i>	<i>180</i>	<i>92,9</i>
<i>gemiddeld</i>	<i>250</i>		<i>3747</i>	<i>3297</i>	<i>88,0</i>	<i>190</i>	<i>176</i>	<i>92,9</i>
<i>gemiddeld</i>	<i>400</i>		<i>4058</i>	<i>3511</i>	<i>86,5</i>	<i>198</i>	<i>181</i>	<i>91,7</i>

Bijlage 2001

Bijlage 2001-1. Opbrengst en sortering in kg/are bij de verschillende behandelingen.

obj	Vocht h= cm	zout	<28	28/35	35/45	45/50	50/55	>55	28/55	totaal
A	-	-	3	26	205	122	48	9	402	413
B	-250	0	3	31	222	116	66	19	434	456
C	-250	1100	4	27	192	118	69	25	407	436
D	-250	2200	3	29	203	106	54	27	393	424
E	-250	3300	4	34	170	94	74	39	372	416
F	-250	5000	6	31	155	94	93	95	373	474
G	-250	0+0,5	2	25	210	112	66	23	413	439
H	-250	0+1	3	28	216	109	77	26	430	459
J	-250	0+2	3	33	222	121	37	16	413	432
O	-	-	4	30	204	113	42	21	389	414
<i>lsd</i>			<i>1</i>	<i>8</i>	<i>30</i>	<i>20</i>	<i>24</i>	<i>21</i>	<i>43</i>	<i>44</i>

Bijlage 2001-2. Knolaantallen per sortering per are bij de verschillende behandelingen.

obj	Vocht h= cm	zout	<28	28/35	35/45	45/50	50/55	>55	28/55	totaal
A	-	0	121	945	3620	1354	412	61	6331	6513
B	-250	0	154	1152	3758	1216	533	117	6659	6929
C	-250	1100	194	1059	3362	1277	578	154	6275	6622
D	-250	2200	190	1135	3552	1156	457	174	6299	6663
E	-250	3300	234	1337	3046	1026	594	251	6004	6489
F	-250	5000	343	1236	2848	1022	772	558	5879	6780
G	-250	0+0,5	105	954	3527	1168	521	141	6170	6416
H	-250	0+1	125	1010	3612	1143	598	158	6364	6646
J	-250	0+2	149	1204	3806	1281	307	93	6598	6840
O	-	-	182	1139	3580	1248	360	125	6327	6634
<i>lsd</i>			<i>118</i>	<i>322</i>	<i>494</i>	<i>198</i>	<i>194</i>	<i>118</i>	<i>624</i>	<i>567</i>

Bijlage 2001-3 eerste oogst:

object	loof vers kg/ha	knol vers kg/ha	ds% loof	ds% knol	loof DS kg/ha	knol DS kg/ha	knollen aant/are
O	329	106	7,6	15,7	25,4	16,7	5855
A	322	115	7,7	15,9	24,7	18,2	5944
B	333	121	7,9	14,5	26,3	17,4	5922
C	383	101	7,5	13,9	28,6	14,2	5622
D	379	101	7,5	14,0	28,6	14,2	5000
E	367	127	7,8	14,5	28,7	18,2	6078
F	344	108	7,6	15,1	26,2	16,3	4889
G	376	100	7,8	14,7	29,4	14,6	5400
H	333	98	7,5	15,5	25,0	15,2	6000
J	331	100	7,5	14,7	24,7	14,7	5244

Bijlage2001-4 tweede oogst

per are:							
object	vers loof	knolgewicht:			knolaantal:		
		28/55 kg	tot.kg	% 28/55	aan 28/55	aant.tot.	% 28/55
O	357	258	269	95,9	4678	5456	85,7
A	347	251	261	96,3	4756	5267	90,3
B	338	273	284	96,2	4733	5144	92,0
C	443	274	290	94,6	4711	5189	90,8
D	449	269	282	95,4	4800	5433	88,3
E	376	278	305	91,0	5089	5644	90,2
F	389	262	325	80,6	4022	4944	81,3
G	338	271	288	94,3	4689	5211	90,0
H	336	289	306	94,4	4789	5222	91,7
J	355	249	260	95,8	4711	5333	88,3

Bijlage 2001-5 eind oogst

	28/55mm kg/are	totaal kg/are	28/55mm %	28/55mm aant/are	totaal aant/are	28/55 %	schurft- index	blank %
O	389	414	94,1	6327	6634	95,4	8,4	5,3
A	402	413	97,1	6331	6513	97,2	11,4	7,0
B	434	456	95,2	6659	6929	96,1	2,3	60,3
C	407	436	93,4	6275	6622	94,8	1,0	74,0
D	393	424	92,7	6299	6663	94,5	1,4	71,7
E	372	416	89,5	6004	6489	92,5	0,5	85,7
F	373	474	78,7	5879	6780	86,7	1,9	74,0
G	379	438	86,6	6061	6644	91,2	1,3	77,1
H	430	459	93,7	6364	6646	95,7	3,0	52,7
J	413	432	95,6	6598	6840	96,5	1,4	68,7

Bijlage 2001-6 eindoofst gewasanalyse

object	totaal kg/are	totaal dr.stof kg/are	g/kg vers DS	grammen per kg droge stof					
				N	P	K	Na	Cl	Ca
O	414	78,9	190,7	15,0	2,1	24,8	0,1	1,3	1,0
A	413	77,6	187,7	15,8	2,1	25,6	0,1	1,2	1,0
B	456	85,3	187,0	14,9	2,2	25,8	0,1	2,0	1,0
C	436	76,8	176,3	15,6	2,3	26,9	0,3	3,1	1,0
D	424	72,9	172,0	15,8	2,4	27,8	0,4	3,4	1,1
E	416	70,7	170,0	15,1	2,5	28,6	0,8	4,7	1,1
F	474	81,4	171,7	14,2	2,3	27,9	1,2	5,6	1,3
G	438	75,0	171,2	15,0	2,4	28,1	0,8	4,6	1,2
H	459	87,9	191,7	13,8	2,2	25,6	0,8	1,9	0,9
J	432	81,3	188,3	14,5	2,3	25,8	0,8	1,8	1,0

Bijlage neerslag

1999

Proefboerderij Kollumerwaard

Neerslag in mm per dag

dag	mei	juni	juli	augustus
1				
2		9,0	2,0	
3		2,2	8,0	
4		12,5	14,0	
5		5,0	2,5	1,5
6	6,5	4,0		
7		2,0		5,0
8	11,0	3,5		3,5
9		3,5		25,0
10	4,0	1,5		4,0
11	1,0	0,5		
12				
13			1,0	
14	2,5			7,5
15				7,5
16				
17				
18				12,0
19				7,2
20		5,2	2,5	2,5
21	2,0	0,1	1,3	
22		0,7	14,0	
23				
24	2,0			
25				2,0
26				
27		4,0		
28		2,2		
29	3,0	10,0		
30		1,0		
31				
totaal	32,0	66,9	45,3	77,7

datum	actie	neerslag mm van - tot
6-mei	poten	0
17-mei	rugopbouw	18,5
25-mei	opkomst	4,0
11-jun	1e gift nat	46,7
16-jun	1e gift midden	0
18-jun	1e gift droog	0
2-jul	1e oogst	25,2
20-jul	laatste gift nat	25,5
27-jul	2e oogst	17,8
2-aug	loofdoding	0
25-aug	eindoogst	77,7
totaal		215,4
totaal	poten-loofdoding	137,7

2000

Proefboerderij Kollumerwaard
Neerslag in mm per dag

dag	mei	juni	juli	augustus	september
1		1,3			
2	7,0		2,0	6,7	2,5
3	1,0	2,8		10,2	4,4
4			0,2	2,1	9,5
5		3,5	4,6		3,5
6			11,4		2,3
7	1,8	0,2	0,1		16,3
8	1,5			0,8	3,8
9			4,2	2,4	5,5
10			15,0	0,4	0,3
11			3,0	0,4	
12			2,9	0,1	
13			0,2		
14		1,4	9,9	2,8	0,8
15		9,2	10,9	0,8	0,4
16	6,0		0,5		16,0
17	4,5		1,5		1,2
18	6,5		0,2		0,9
19	6,5		3,0		0,1
20					0,0
21	5,0			5,2	16,2
22		0,7		2,3	
23	4,5			0,1	
24	5,5	6,1			
25	5,5	8,0	0,1		
26	3,5	1,1	0,5		
27	2,1	0,8		0,6	
28	18,2		2,2	10,8	
29	0,1	0,1		3,2	
30	14,1	0,2		0,5	
31				0,5	
totaal	93,3	35,4	72,4	49,9	83,7

datum	actie	neerslag mm
11-mei	poten	
18-mei	rugopbouw	17,0
26-mei	opkomst	30,5
14-jun	1e gift nat	43,7
19-jun	1e gift midden	9,2
6-jul	1e oogst	35,2
25-jul	2e oogst	51,5
14-aug	loofdoding	28,6
11-sep	eindoogst	72,1
totaal		287,8
totaal	poten-loofdoding	215,7

2001

Proefboerderij Kollumerwaard

Neerslag in mm per dag

dag	mei	juni	juli	augustus
1	0,6	9,9		
2		10,5		
3		7,2		5,8
4	4,6	0,5		
5				16,8
6		0,2		0,5
7		0,4		16,7
8		1,3		14,4
9				4,0
10				19,5
11		7,2	3,5	2,6
12		0,9	2,8	0,2
13			6,9	13,3
14			0,5	0,1
15	3,3	2,7	10,1	
16	5,0	3,0	0,2	11,8
17	7,2	30,0		
18	14,1	2,2	8,8	
19	0,9		5,6	
20			12,1	0,5
21			0,2	
22		0,6	0,3	
23				
24				2,0
25				
26				
27				13,6
28	6,2		0,6	
29	1,4	0,5		
30		1,9		
31	3,9			2,8
totaal	47,2	79,0	51,6	124,6

datum	actie	neerslag mm van - tot
11-mei	poten	
22-mei	rugopbouw	30,5
29-mei	opkomst	7,6
14-jun	1e gift	42,0
4-jul	1e oogst	40,9
30-jul	2e oogst	51,6
9-aug	loofdoding	58,2
31-aug	eindoogst	66,4
totaal		297,2
totaal	poten-loofdoding	230,8

Bijlage zoutbelasting

